

Dèficits a primària?

En el seu moment, l'informe Pisa ens va situar en els darrers llocs del rànquing europeu en matèria educativa, la qual cosa va tenir un ampli ressò mediàtic i va encomanar un cert neguit i una notable sensació de fracàs. Ens hi vam referir en aquella ocasió intentant matisar uns resultats que sorgien de la comparació amb la realitat educativa d'altres països europeus amb sistemes educatius d'un major rigor organitzatiu i estats amb una capacitat d'inversió difícilment comparables amb el nostre.

Malgrat això, no vam obviar la necessitat d'aprofundir sobre les causes del fracàs escolar per mirar de trobar entre tots vies de solució en favor d'un sistema que es mostrava objectivament deficitari.

Recentment, avaluat el rendiment escolar dels alumnes de 4t i 6è de primària, s'han fet públics uns resultats que palesen que també en aquests nivells educatius hi ha dèficits importants en matèries bàsiques, com ara català, castellà, matemàtiques i anglès. Aquesta vegada no entrem en comparació amb els països capdavanters d'Europa, sinó amb la resta de les comunitats autònomes de l'Estat. Catalunya en surt relativament malparada si tenim en compte el nivell social del país i la inversió realitzada en matèria educativa. La constatació que el fracàs escolar es manifesta en un estadi molt primerenc de la formació dels nostres escolars és, si donem per bons i fiables els resultats, inatacable.

En el sentit de la fiabilitat dels resultats, s'ha adduït que la prova proposada era d'una exigència superior a la recomanable per a aquests nivells, cosa que ha contribuït a distorsionar-ne els resultats. S'hi ha referit el mateix conseller d'Educació i altres veus autoritzades. Si és així, ja fóra greu que hàgim apamat matusserament allò que requeria la precisió d'un peu de rei. Hem de dubtar, doncs, de la bondat i la justesa de l'avaluació?

Hem d'esperar, com proposen, que la prova faci el seu rodatge durant uns anys per atorgar-li el rang de mesura objectiva, útil? Ens dediquem a afinar una prova que ens constati el que volem sentir o a intentar millorar el rendiment escolar del nostre alumnat?

S'han evidenciat, a més, altres factors que acaben per contribuir decisivament a un resultat més aviat magre i decebedor. Un d'ells, la composició de l'alumnat de cada escola és un element decisiu en l'obtenció de resultats. El nivell socioeconòmic i la procedència de l'alumnat són factors que determinen el resultat de la prova de competències. La nostra realitat social escolar ofereix un esbiaixament molt remarcable que necessàriament acaba condicionant i viciant una pretesa mitjana ponderada. També presenten diferències notables algunes escoles del sector públic en relació a d'altres, com també les escoles del sector privat-concertat en relació a l'escola pública.

Partint, doncs, d'una situació d'asimetria evident seria lícit posar en quarantena la ponderació del resultat global de l'avaluació.

S'han adduït encara altres factors amb els quals s'ha volgut explicar, si més no, una part dels resultats sobre la capacitat dels alumnes de 4t i de 6è d'ESO. Alguns d'ells coincideixen directament a valorar negativament l'aportació de les polítiques educatives, de les quals es critica obertament la poc afortunada implantació de la sisena hora i els plans d'autonomia de centre.

D'altres han aprofitat per reblar el clau de la decepció evidenciant la precària formació en anglès de la majoria d'aspirants a les places per al cos de mestres de primària en aquesta especialitat, i, en un exercici de fàcil extrapolació, denunciar la feble formació dels mestres tot qüestionant la seva competència professional. No és defensable, evidentment, la maniobra del totum revolutum, ni confondre la part amb el tot.

Es podria allargar la llista de raons adduïdes, de factors exposats, de greuges manifestats, de problemes petits i grossos evidenciats i les seves hipotètiques solucions.

Amb tot plegat, es constata que al marge de la fiabilitat, de la bondat o no dels resultats quantitatius, existeixen dèficits importants d'aprenentatge en aquestes etapes de formació primerenques; que afecten significativament l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura; que el nivell socioeconòmic és determinant en la constatació de les deficiències; que l'abandonament escolar, que ha arribat a límits preocupants, és també una mostra evident del fracàs escolar; que la inversió en educació és escassa en relació a aquells països pioners en excel·lència educativa; que, com ja hem apuntat en diverses ocasions, el nivell d'esforç de l'alumnat ha anat minvant progressivament a mesura que també disminuïa l'exigència del professorat, o, més ben dit, la impossibilitat d'exercir efectivament a l'aula aquesta exigència, els requisits de la qual són que el professorat pugui exercir l'auctoritas i la potestas, virtuts o valors en franca decadència; que la problemàtica escolar s'evidencia més a l'escola pública i menys a l'escola concertada o privada; que l'excel·lent notícia que el 94,4% dels alumnes han superat les PAU amb una nota mitjana de 6,2 no pot disfressar de cap manera les deficiències mostrades a l'ESO i al batxillerat per raons que tothom intueix i que ara fóra llarg de dilucidar, etc.

El nivell socioeconòmic i la procedència de l'alumnat són factors que determinen el resultat de la prova de competències. La nostra realitat social escolar ofereix un esbiaixament molt remarcable.

La casuística que condiona el pretès baix rendiment escolar del nostre alumnat és, doncs, prolixa, té orígens diversos i acaba provocant incidències distintes. Això fa que les propostes d'esmena i l'estratègia de redreçament hagin d'organitzar-se des de moltes perspectives, amb diversos graus d'intensitat i amb un ordre de preferències. És inexcusable, però, que cal organitzar-les. Podem no sacralitzar, com algú recomana, el decebedor resultat del diagnòstic avaluatiu. Podem matisar-lo, com apuntàvem al principi, i fer tota mena d'objeccions a la bondat i l'objectivitat del procediment. Fóra, en tot cas, temerari obviar-lo imprudentment i no admetre que l'escletxa educativa existeix realment i que hi ha la percepció certa que l'educació passa per un moment delicat. La LEC va suposar un pas important d'envigoriment i modernització del sector, però cal passar ara a altres graus de concreció d'eficàcia immediata i concreta. És una responsabilitat política. És, alhora, una responsabilitat política i tècnica de les altes instàncies educatives. És també un exercici de coresponsabilitat entre tota la comunitat educativa, els agents socials i sindicals, els grups polítics, el món universitari, etc.

Si no s'avença en aquest sentit amb consens i celeritat de manera que els resultats es comencin a fer evidents amb una certa eficàcia, no té sentit proclamar la ineludible prioritat de la formació personal i professional del nostre jovent com a condició indispensable per al creixement econòmic del país, per al redreçament i el canvi en el seu model productiu, per a l'obtenció d'una major qualitat de vida personal i d'un major benestar social, etc. Perquè l'excel·lència educativa incideix significativament en tot això, entre moltes altres coses.

Sent com som el Col·legi dels docents, ens preocupa tot allò que afecta l'acció educativa en totes les seves manifestacions amb l'objectiu final d'assolir l'èxit escolar. Ens preocupa molt especialment el rol que el professorat pot i ha de jugar en l'assoliment d'aquest objectiu, sent com és un dels actius més valuosos de tot el sistema i els actors principals, i últims, en la transmissió d'informació i formació al nostre alumnat. És només una sensació que individualment i com a col·lectiu són poc escoltats, consultats, valorats?

